

GÜVENLİ LİMAN VARLIKLAR ÜZERİNE VOSVIEWER İLE BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ

Erhan DAŞTAN¹, Hüseyin DAĞLI²

Öz

Bu çalışmanın amacı güvenli liman varlıklar üzerine yapılan çalışmaların bibliyometrik analizini yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda Elsevier veri tabanı olan Scopus'tan güvenli liman varlıklara yönelik 1987-2023 tarihleri arasında yapılan 823 çalışma VOSviewer yazılım programıyla incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre bu alanda en çok yayın yapan ülke ABD, kurum University of Economics Ho Chi Minh City, yazar ise Elie Bouri'dir. Atıf sayılarına bakıldığında En çok atıf alan yazar Dirk G. Baur, çalışma "Is gold a hedge or a safe haven? An analysis of stocks, bonds and gold", dergi ise Finance Business Letters'dır. Bu çalışmalarda en çok kullanılan anahtar sözcük ise "safe haven" dir. Çalışmada ayrıca ülke, dergi, makale ve yazar atıflarının VOSviewer yazılımıyla haritalaması çıkarılarak bulgular kısmında ortaya konulmuştur. Bu çalışma güvenli liman varlıklar üzerine çalışma yapacak olan araştırmacılara bu alanda yapılmış olan çalışmalar hakkında genel bir çerçeve bilgi sunmaktadır. Aynı zamanda bu çalışma güvenli liman varlıklar üzerine yapılan çalışmaların bibliyometrik açıdan incelenmesini yapan ilk çalışma özelliği göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Güvenli Liman Varlıklar, Ekonomik Krizler, Bibliyometrik Analiz

JEL Kodları: E22, G01, G11

A BIBLIOMETRIC ANALYSIS ON SAFE HAVEN ASSETS WITH VOSVIEWER

Abstract

The aim of this study is to make a bibliometric analysis of studies on safe haven assets. For this purpose, 823 studies on safe haven assets from Scopus, which is the Elsevier database, between 1987-2023 were examined with the VOSviewer software program. According to the results obtained, the most publishing in this field; country is USA, institutions is University of Economics Ho Chi Minh City, author is Elie Bouri. Looking at the number of citations Most cited author is Dirk G. Baur, study is "Is gold a hedge or a safe haven? An analysis of stocks, bonds and gold", and the journal is Finance Business Letters. The most used keyword in these studies is "safe haven". In the study, the country, journal, article and author citations were mapped with the VOSviewer software and revealed in the findings section. This study provides a general framework for researchers who will conduct studies on safe haven assets. At the same time, this study is the first study to conduct a bibliometric analysis of the studies on safe haven assets.

Keywords: Safe Haven Assets, Economic Crises, Bibliometric Analysis

JEL Codes: E22, G01, G11

¹ Öğr. Gör. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi Şavşat Meslek Yüksekokulu, erhan@artvin.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7498-8910>

² Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, dagli@ktu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2416-9340>

GİRİŞ

Normal zamanlarda yatırımcılar portföylerinde oluşabilecek değer kayıplarına karşı varlıklarında ya çeşitlendirme ya da hedging (riskten koruma) yoluna giderler. Fakat bir kriz meydana geldiği zaman ve bu kriz özellikle küresel bir boyutta olduğu zaman, yatırımcıların normal zamanlarda yapmış oldukları bu çeşitlendirme ve hedging stratejileri varlıklarını kriz karşısında korumada yetersiz kalmaktadır (Hasan, Hassan, Rashid ve Alhenawi, 2021, s. 1).

Herhangi bir nedenden dolayı ortaya çıkan ekonomik bir kriz kaçınılmaz olarak finansal piyasaları da negatif etkilemektedir. Bu durumda finansal varlıklar da değer kaybetmektedir. Fakat bazı varlıklar kriz dönemlerinde ya hiç değer kaybetmez ya da tam tersine değer kazanırlar. Bu varlıklar literatürde güvenli liman varlık olarak adlandırılmaktadır (Baur ve McDermott, 2010, s. 1886). Güvenli liman varlığı daha net olarak tanımlamak gerekirse piyasanın çalkantılı veya kriz dönemlerinde başka bir varlıkla veya portföyle ilişkisi olmayan veya negatif korelasyonu olan varlıktır (Baur ve Lucey, 2010, s. 219). Bu açıdan bakıldığında bir varlığın güvenli liman olup olmadığı kriz dönemlerinde gösterdiği performansa bağlı olduğu söylenebilir. Krizin olmadığı zamanlarda bir varlığın güvenli liman özelliğine sahip olduğu ifade edilemez.

Farklı karakteristiğe sahip birçok varlık literatürde güvenli liman olarak kabul edilmektedir. Bu varlıkların en başında şüphesiz altın gelmektedir. Yapılan çoğu çalışmada altının güvenli bir liman olduğu ve kriz dönemlerinde yatırımcısını koruduğunu ortaya koymuştur (Capie, Mills ve Wood, 2005; McCown ve Zimmerman, 2006; Coudert ve Raymond, 2011; Klein, 2017; Beckmann, Berger ve Czudaj, 2015; Shahzad, Bouri, Robaud ve Kristoufek, 2020). Altının yanı sıra diğer kıymetli maden olan gümüş (Li ve Lucey, 2017; Chemma, Faff ve Szulczyk, 2022; Bouoiyour, 2019), para birimlerinden Dolar, İsviçre Frangı ve Euro (Beckmann vd., 2015; Wen ve Cheng, 2018; Reboredo, 2013), Devlet İç Borçlanma Senetleri (Zhou ve Meng, 2021; He, Krishnamurthy ve Milbradt, 2019; Habib ve Stracca, 2015) gibi varlıklar güvenli liman olarak ifade edilmektedirler. Bunların yanı sıra kripto paralar, İslami hisse senedi endeksleri ve platin gibi varlıkların güvenli liman özelliğine yönelik çalışmalar da literatürde geniş yer tutmaktadır (Stensas, Nygaard, Kyaw ve Treepongkaruna, 2019; Smales, 2019; Azmi, Ng, Dewandaru ve Nagayev, 2019; Hkiri, Hammoudeh, Aloui ve Yarovaya, 2017).

Her krizin sebebi farklı olsa da sonuçları birbirine yakındır. Son yaşanan ve halen etkisi devam eden Covid-19 salgını da sağlığın yanı sıra ekonomik bir krize dönüşmüştür. Bu kriz sürecinde de yatırımcıların güvenli liman varlıklara olan talebi artmıştır. Ayrıca bu alanda yapılan çalışmalar da dikkate değer şekilde artmıştır.

Bu çalışmanın amacı güvenli liman varlıklar üzerine yapılan çalışmaların bibliyometrik analizini yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda Elsevier veri tabanı olan Scopus'tan güvenli liman varlıklara yönelik 1987-2023 tarihleri arasında yapılan 823 çalışma VOSviewer yazılım programıyla incelenmiştir. Çalışmanın devam eden bölümlerinde bibliyometrik analize yönelik literatür taraması, çalışmanın yöntemi, çalışmadan elde edilen bulgular ve sonuçlar yer almaktadır.

LİTERATÜR TARAMASI

Bibliyometrik analiz sayım yapmaya dayalı olarak yayınlanmış çalışmaların matematiksel ve istatistiksel olarak incelenmesidir (Ayaz ve Türkmen, 2018, s. 23). Bu bağlamda belirli bir alana yönelik olarak yapılan çalışma ve araştırmaların niceliksel özelliklerini ortaya koymaktadır. Bu da iki farklı şekilde olmaktadır. Birincisi incelenecek konu hakkında hangi yazarın, kurumun veya ülkenin ne kadar çalışma yaptığı bu çalışmaların atıf sayıları gibi performansa dayalı verilerin ortaya konulmasıdır. İkincisi ise araştırmacıların ve çalışmaların arasındaki ilişkiyi bilim haritalama yöntemiyle ortaya konulmasıdır.

Bibliyometrik terimi ilk olarak Fairthorne (1969) ve Pritchard (1969) tarafından ortaya konulmuştur. Literatür analizi açısından sıklıkla kullanılan bu yöntem birçok alanda bilimsel çalışmaların değerlendirilmesinde ve araştırma trendlerinin belirlenmesinde istatistiksel ve matematiksel olarak nicel veriler ortaya koymaktadır (Chang ve Ho, 2010, s. 3898).

Diğer birçok alanda olduğu gibi bibliyometrik analiz ekonomi ve finans alanında da kullanılmaktadır. Örneğin finansal krizler (Chang ve Ho, 2010), yeşil finans (Zhang, Zhang ve Managi, 2019), İslami bankacılık ve finans (Biancone, 2020), davranışsal finans (Paule-Vianez, Gómez-Martínez ve Prado-Román, 2020), tedarik zinciri finansmanı (Xu vd., 2018) ve kültürel finans (Goodell, Kumar, Lahmar ve Pandey, 2023).

Finansal varlıklar üzerine yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi literatürde oldukça fazladır. Özellikle son yıllarda kripto paralar üzerine olan araştırmalar yoğunluk kazanmıştır (Jalal, Alon ve Paltrinieri, 2021; Alsmadi, Alrawashdeh, Al-Dweik ve Al-Assaf, 2022; Yue, Li, Zhang ve Wang, 2021; Merediz ve Bariviera, 2019; Aysan, Demirtaş ve Saraç, 2021). Çok kısıtlı olmasına rağmen klasik yatırım aracı olan altın üzerine de bibliyometrik analizler mevcuttur (Pattnaik, Hassan, DSouza ve Ashraf, 2023; Mustafa, Rusydiana, Bahri ve Nasution, 2021). Fakat yatırım araçlarının güvenli liman özelliklerine yönelik bibliyometrik analiz literatürde mevcut değildir. Bu çalışmanın literatüre bu açıdan katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı güvenli liman varlıklar üzerine bibliyometrik analiz yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda Elsevier veri tabanı olan Scopus'tan güvenli liman varlıklara yönelik 1987-2023 tarihleri arasında yapılan 823 çalışma incelenmiştir. Çalışmaya ait verilere 18.01.2023 tarihinde ulaşılmıştır. Veri tabanından güvenli liman yani “safe haven” olarak arama yapıldığında toplam 2480 çalışma çıkmaktadır. Fakat “güvenli liman” çok geniş bir kavram olup, ekonomi finans alanları da dahil olmak üzere birçok alanda gerçek anlamının dışında mecaz anlamda kullanılmaktadır. Bu yüzden sonuçlar filtrelendiğinde ve sadece ekonomi ve finans alanında güvenli liman varlıklar üzerine yapılan çalışmalar dikkate alınmıştır. Ayrıca çalışmada elde edilen veriler Vosviewer programı aracılığıyla haritalama yapılarak çalışmada sunulmuştur.

BULGULAR

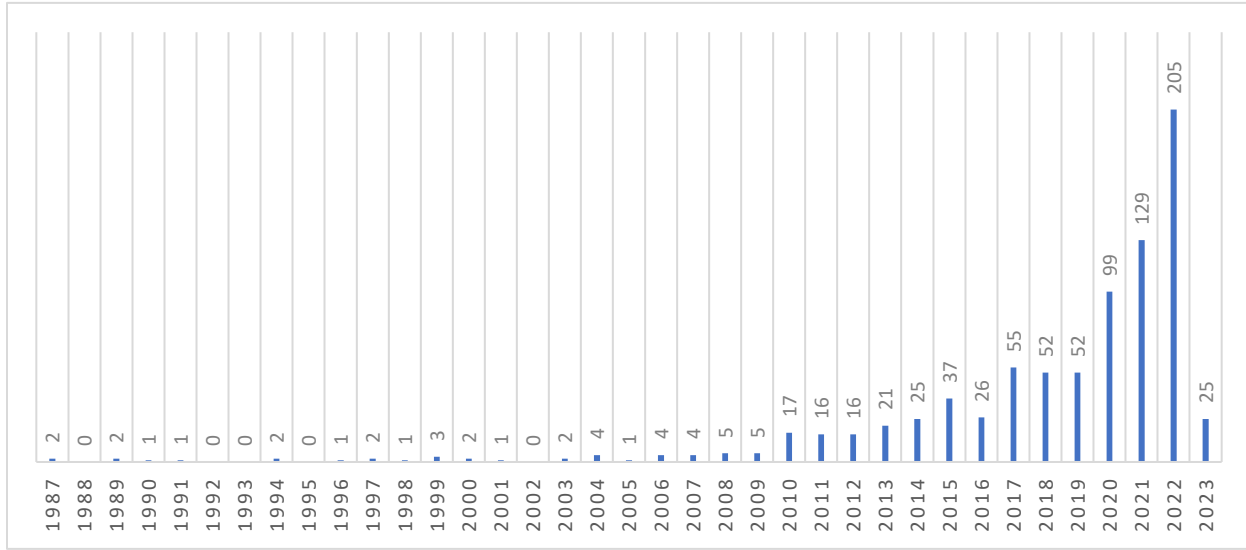
1987-2023 yılları arasında güvenli liman varlıklar üzerine yapılan 823 çalışmaya ait veriler aşağıda grafikler yoluyla verilmiştir.

Güvenli Liman Varlıklar Üzerine Yapılan Çalışmalara Ait Sayısal Veriler

Bu kısımda güvenli liman varlıklar üzerine yapılan çalışmaların nicel verileri ortaya konulmuştur. Bunlar; Yıllara göre araştırma sayıları, kurumlara göre araştırma sayıları, ülkelere göre araştırma sayıları, araştırmanın çeşidine göre araştırma sayıları ve yazarların araştırma sayılarıdır.

Yıllara Göre Yayın Sayıları

Yıllar itibariyle yapılan bu yayınlar incelendiğinde 1987-2023 yılları arasında hangi yıllarda ne kadar çalışma yapıldığı bibliyometrik analizin bir konusudur.

Grafik 1: Yıllara göre yayın sayıları**Tablo 1:** Yıllara göre yayın sayıları

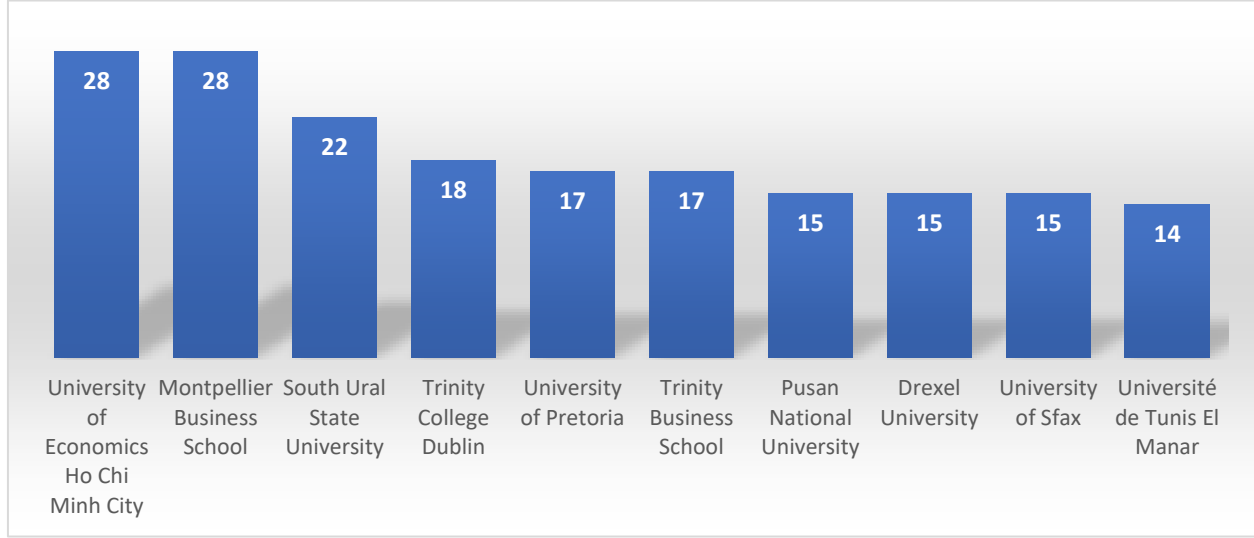
Yıllar	Yayın Sayıları	Yayın Sayısı Yıllık Büyüme Oranları
1987	2	100%
1988	0	-100%
1989	2	100%
1990	1	-50%
1991	1	0%
1992	0	-100%
1993	0	0%
1994	2	100%
1995	0	-100%
1996	1	100%
1997	2	100%
1998	1	-50%
1999	3	200%
2000	2	-33%
2001	1	-50%
2002	0	-100%
2003	2	100%
2004	4	100%
2005	1	-75%
2006	4	300%
2007	4	0%
2008	5	25%

2009	5	0%
2010	17	240%
2011	16	-6%
2012	16	0%
2013	21	31%
2014	25	19%
2015	37	48%
2016	26	-30%
2017	55	112%
2018	52	-5%
2019	52	0%
2020	99	90%
2021	129	30%
2022	205	59%
2023	25	-88%

Covid-19 salgının etkisiyle son yıllarda oldukça fazla yayın yapılmıştır. Sayılar incelendiğinde 2022 yılında 205, 2021 yılında 129, 2020 yılında ise 99 çalışma yapılmıştır. 2023 yılında ise 25 çalışma yayınlanmıştır. Bu yıl içerisinde bu sayının artması beklenilmektedir. Son yıllarda güvenli liman varlıklar üzerine yapılan çalışmaların artış göstermesi ise dikkat çekicidir. Diğer dikkat çeken konu ise 1987'den 2009'a kadar yapılan çalışmaların çok kısıtlı olması. 2008 Küresel Finans Kriziyle birlikte bu alanda yapılan çalışmaların sayısında artış meydana gelmiştir. Krizlerle birlikte güvenli liman varlıklara olan yatırım talepleri arttığı için bu varlıkların kriz dönemlerindeki performansları da araştırmacıların ilgi konusudur. Bu dönemlerde yayın sayılarının artması beklenen bir durumdur.

Kurumlara Göre Yayın Sayıları

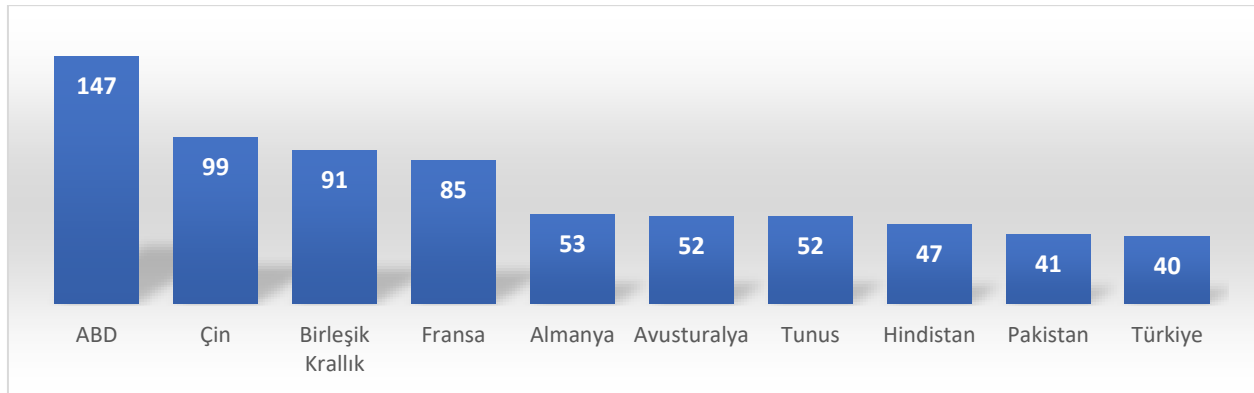
Bibliyometrik analizlerde incelenen diğer bir başlık ise incelenen alanda en çok hangi kurumun yayın yaptığıdır. Güvenli liman varlıklar üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, bu alan üzerine en çok çalışan grubun grafiksel gösterimi aşağıda sunulmuştur.

Grafik 2: Kurumlara göre yayın sayıları

Güvenli liman varlıklar üzerine en çok yayın 28'er çalışmayla University of Economics Ho Chi Minh City ve Montpellier Business School tarafından yapılmıştır. Onları South Ural State University 22 ve Trinity College Dublin 18 çalışmayla takip etmektedirler.

Ülkelere Göre Yayın Sayıları

Scopus veritabanından alınan verilere göre güvenli liman varlıklar alanında yapılan çalışmaların daha çok hangi ülkelerdeki araştırmacılar tarafından yapıldığı aşağıda sunulmuştur. Buna göre ABD ilk sırada gelmektedir. Onu Çin ve Birleşik Krallık takip etmektedir. İlk on sıraya ait grafik aşağıda verilmiştir.

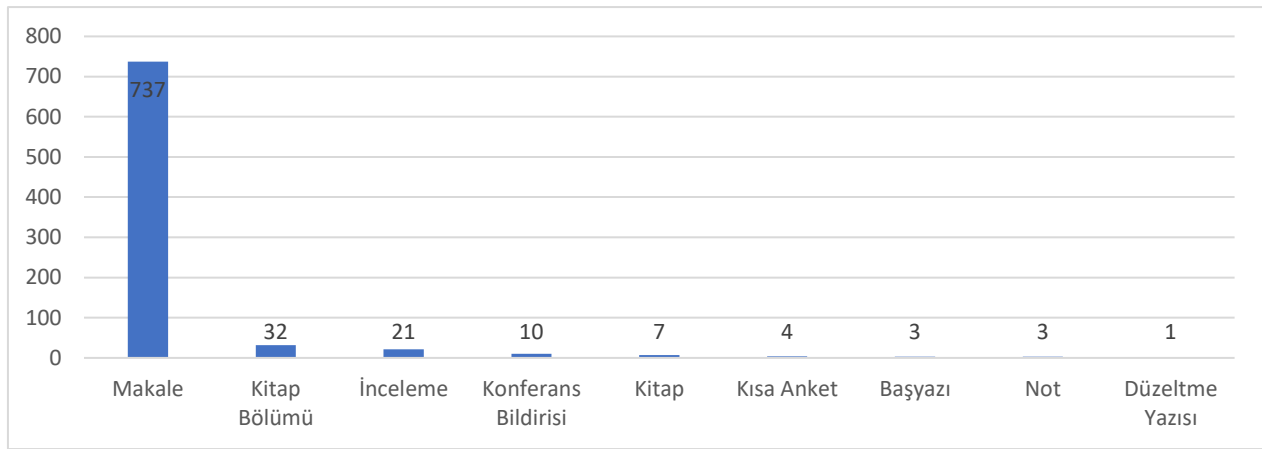
Grafik 3: Ülkelere göre yayın sayıları

Grafikte de görüldüğü üzere ABD 147 çalışmayla ilk sırada yer almaktadır. Çin 99 ve Birleşik Krallık ise 91 çalışmayla onu takip etmektedir. Listede dikkat çeken ülkelerden Türkiye ise bu alanda 40 çalışmayla yer almaktadır.

Araştırma Çeşidine Göre Yayın Sayıları

Güvenli liman varlıklar üzerine yapılan akademik çalışmaların çeşitleri bibliyometrik analizin diğer bir kısmını oluşturmaktadır. Akademik yayınların tipleri ve sayıları grafikte gösterildiği gibidir.

Grafik 4: Araştırma çeşidine göre yayın sayıları

Grafikte de görüldüğü üzere yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunu makale oluşturmakta olup sayısı 737'dir. Kitap bölümü ikinci sırada yer almakta olup sayısı 32'dir. Diğer çalışmaların çeşitleri ve sayıları ise şöyledir; İnceleme: 21, Konferans Bildirisi: 10, Kitap: 7, Kısa Anket: 4, Başyazı ve Not: 3 ve Düzeltme Yazısı: 1. Bilimsel çalışmaların çoğunluğunun makalelerde yayınlanmasından dolayı bu alanda da yapılan çalışmaların makalelerde yoğunluk kazanması beklenen bir durumdur. En çok yayın yapılan dergilerin listesi ise aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2: En çok yayın yapılan dergiler

Dergiler
Finance Business Letters
International Review of Financial Analysis
Resources Policy
Journal of Banking and Finance
Energy Economics

Economic Modelling

Financial Review

Journal of International Financial Markets, Institutions and Money

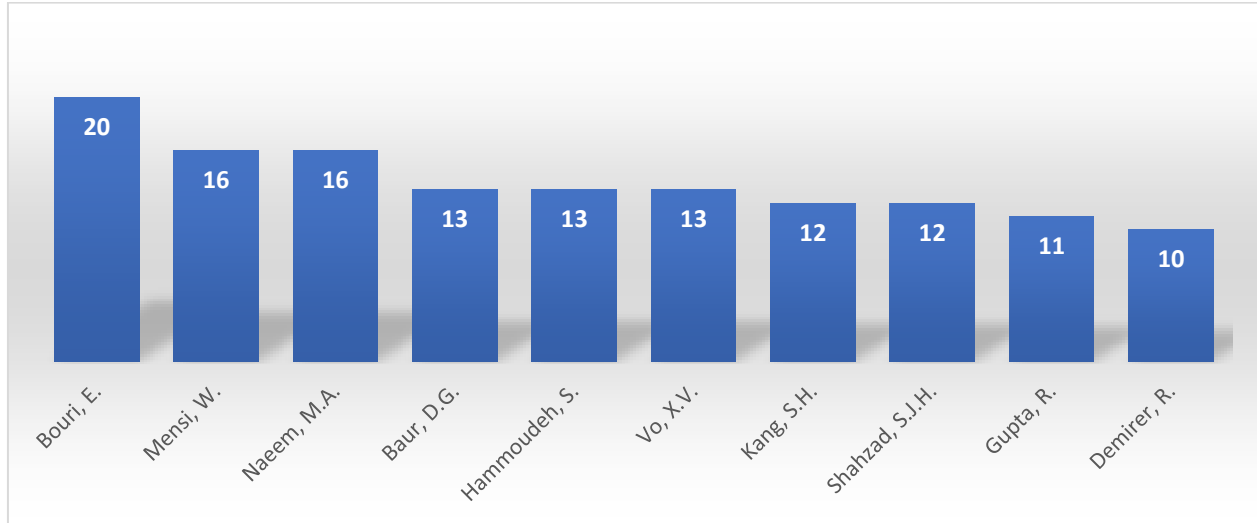
Research in International Business and Finance

Journal of Review of Economics and Finance

Yazarlara Göre Yayın Sayıları

1987-2023 yılları arasında güvenli liman varlıklar üzerine yapılan 823 çalışmaya toplam 1185 yazar katkı sağlamıştır. Bu yazarlar içerisinde en çok yayın yapan on yazar ve yayın sayıları aşağıda verilmiştir.

Grafik 5: Yazarlara göre yayın sayıları

Grafikte de görüldüğü üzere bu alanda en çok yayını 20 çalışma ile Bouri, E. yapmıştır. Bunu takiben Naeem, M.A. ve Mensi, W. 16 yayın ortaya koymuşlardır. En çok yayın yapan on yazardan diğerleri ise yukarıdaki grafikte gösterilmektedir. Ayrıca yazarlara ve çalışma sayılarına ait haritalama da aşağıda sunulmaktadır. Burada çalışma yapan araştırmacıların isimleri gösterilmektedir. Ön plana çıkan isimler ise en çok çalışmayı yapan yazarlardır. Bu alanda çalışma yapacak olan araştırmacılara kendi çalışmalarından önce güvenli liman varlıklarının incelenmesi konusunda en çok hangi yazar çalışma yapmış, bununla bağlantılı olarak yazar atıf analizinde bu yazarların hangi çalışmalarına ne kadar atıf yapıldığı konusunda katkı sağlamaktadır.

Atıf Analizleri

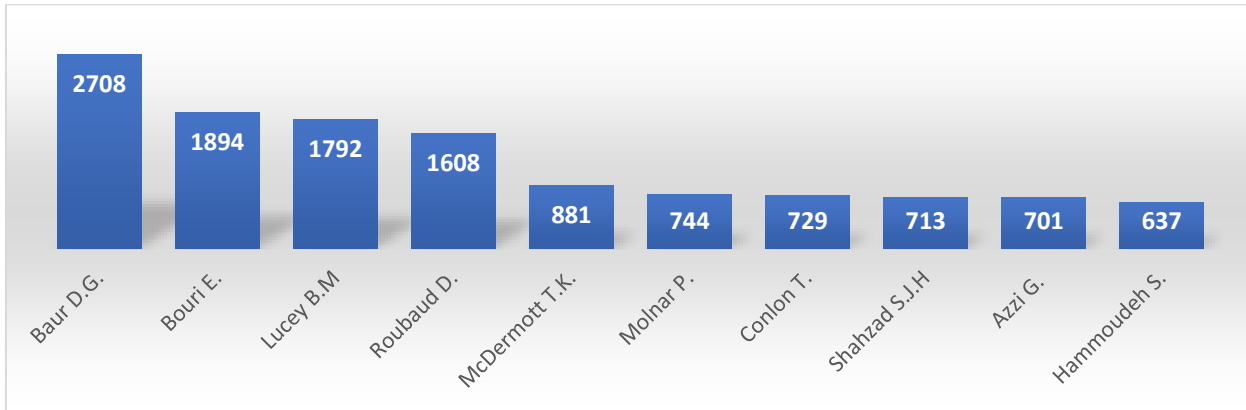
Bilimsel çalışmaların niteliklerini ölçen önemli özelliklerinden biri yapılan çalışmanın ilgili alandaki etkisidir. Bu etki günümüzde atıf indeksleri ve analizleriyle niceliksel olarak değerlendirilmektedir. Bilimsel etkiyi ölçmek için pek çok yol vardır, ancak en nesnel olan ve bu nedenle sıklıkla kullanılan ölçüt atıf analizleridir. Atıflar sadece çalışmanın kalitesini yansıtmamakta aynı zamanda çalışmanın yapıldığı alandaki etkisini de ölçmektedir (Csako, 2007, s.43). Atıf analizleri, bilimsel çalışmaların, araştırmacıların ve araştırma kurumlarının yaptıkları araştırmaların niteliğinin değerlendirilmesinde nesnel bir ölçüm aracı olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmanın bu kısmında yazarlara, makalelere, ülkelere, kurumlara ve dergilere ne kadar atıf olduğu hem sayısal verilerle hem de bilim haritalama yöntemiyle gösterilmektedir.

Yazar Atıf Analizi

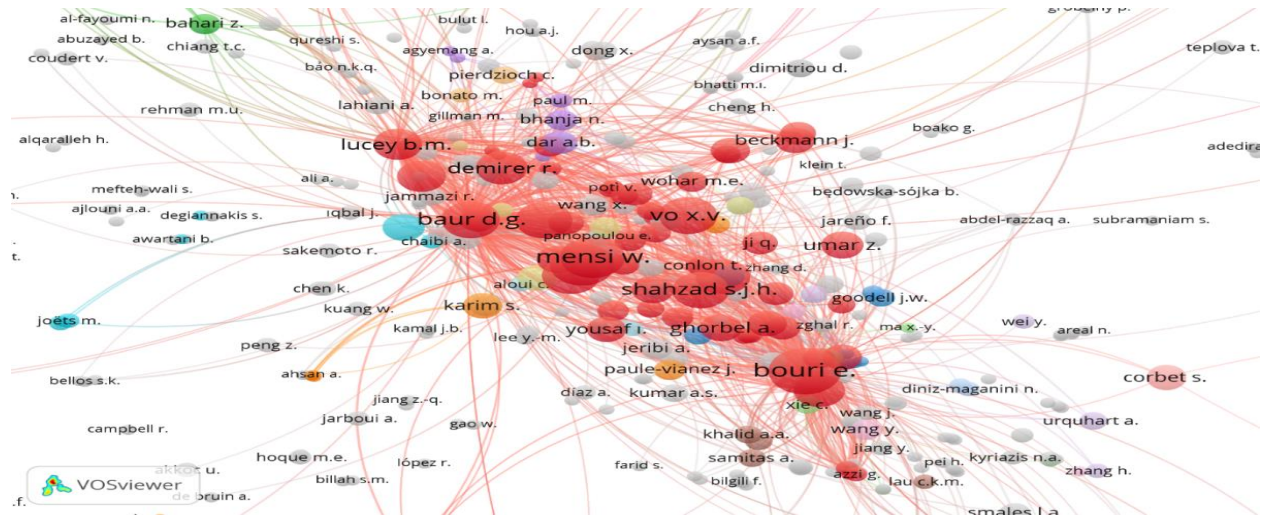
Güvenli liman varlıklar üzerine yapılan yayınlarda, yazarların yayınlarına yapılan atıf sayıları grafiği ve haritalaması aşağıdaki gibidir.

Grafik 6: Yazar atıf analizi

Yazarların atıf sayıları incelendiğinde, grafikte de görüldüğü üzere Baur'un yapmış olduğu çalışmalar en fazla atıf almıştır. Baur'un yapmış olduğu 13 farklı çalışmasına yapılan toplam atıf sayısı 2708, ikinci sıradaki Bouri'nin yapmış olduğu 20 farklı çalışmaya yapılan atıf sayısı ise 1894 ve üçüncü sıradaki Lucey'in yayınlarına ise yapılan atıf sayısı ise 1792'dir. Diğer yazarların yayınlarına olan atıf sayıları ise yukarıdaki grafikte sunulmuştur. Atıf sayılarının Vosviewer'de haritalama yöntemiyle gösterimi ise aşağıdaki gibidir.

Şekil 1: Yazar atf analizi

Vosviewer aracılığıyla yapılan haritalamada en çok atf alan yazarların ismi ön plana çıkmaktadır. Ayrıca bu haritalamadaki bağlantılar yazarların birbirlerine yapmış oldukları atıfları ve birbiriyle bağlantılı olan çalışmalarını göstermektedir. Bu alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara yapılan çalışmaların kimler tarafından yapıldığını ve aralarındaki atf ilişkisini göstermesi açısından imkân tanımaktadır.

Yayın Atf Analizi

Yukarıda yazarların güvenli liman varlıklar üzerine yaptıkları çalışmalarına yapılan toplam atf sayısı verilmiştir. Çoğu yazarın bu konu üzerine birden fazla çalışması olduğu için hangi çalışmanın ne kadar atfının olduğu bu kısımda gösterilecektir.

Tablo 3: Yayın atf sayıları

Yazar	Çalışmanın İsmi	Yayınlandığı Dergi	Atf Sayısı
Baur D.G.	Is gold a hedge or a safe haven? An analysis of stocks, bonds and gold	Financial Review	1022
Baur D.G.	Is gold a safe haven? International evidence	Journal of Banking & Finance	881
Bouri E.	On the hedge and safe haven properties of Bitcoin: Is it really more than a diversifier?	Finance Research Letters	560
Baur D.G.	Bitcoin: Medium of exchange or speculative assets?	Journal of International Financial Markets, Institutions and Money	510

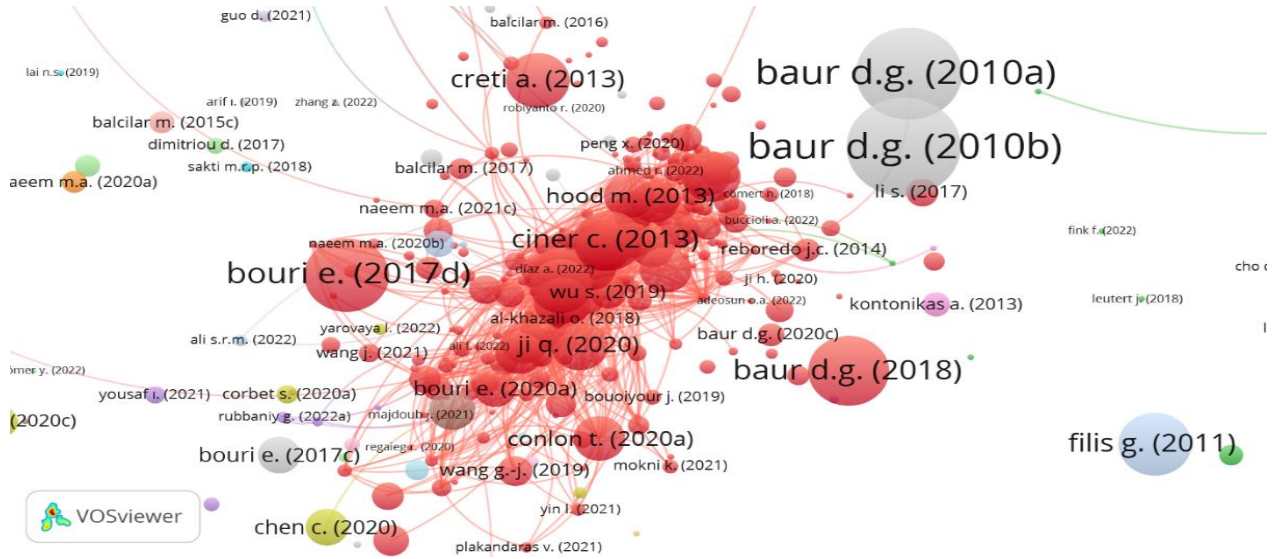
Filis G.	Dynamic correlation between stock market and oil prices: The case of oil-importing and oil-exporting countries	International Review of Financial Analysis	415
Ciner C.	Hedges and safe havens: An examination of stocks, bonds, gold, oil and exchange rates	International Review of Financial Analysis	374
Creti A.	On the links between stock and commodity markets' volatility	Energy Economics	317
Conlon T.	Safe haven or risky hazard? Bitcoin during the COVID-19 bear market	Finance Research Letters	303
Reboredo J.C.	Is gold a safe haven or a hedge for the US dollar? Implications for risk management	Journal of Banking & Finance	276
Ji Q.	Searching for safe-haven assets during the COVID-19 pandemic	International Review of Financial Analysis	264

Baur D.G.'ye ait iki çalışma da bu alanda yapılmış çalışmaların için de en çok atıf alan çalışmalardır. Özellikle en çok atıf alan çalışması olan "Is gold a hedge or a safe haven? An analysis of stocks, bonds and gold" bu alanda yapılan çalışmaların öncülüğünü yapmıştır. GARCH modelini kullanarak altının ABD, İngiltere ve Almaya hisse senedi ve tahvil piyasaları karşısındaki güvenli liman ve hedge varlık özelliğini test etmiştir. Elde ettiği sonuçlara göre altın hem normal dönemlerde hedge varlık hem de piyasanın çalkantılı dönemlerde güvenli liman varlık özelliğini gösterdiğini ortaya koymuştur. En çok atıf alan ikinci çalışma olan "Is gold a safe haven? International evidence" gelişmiş ve gelişmekte olan piyasalarda altının güvenli liman özelliğini incelemiştir. Aynı modelin kullanıldığı bu çalışmada da elde ettiği sonuçlara göre altın kriz dönemlerinde çoğu ülkede güvenli liman özelliği göstermiştir. Yine aynı yazara ait başka bir çalışma Bitcoin'in güvenli liman varlık özelliği üzerinedir. Bu çalışmada en çok atıf alan üçüncü çalışmadır.

En fazla atıf alan on çalışmanın tamamına yakınında GARCH modeli kullanılmıştır. Bilindiği üzere geleneksel ekonometrik analiz, hata terimlerinin varyansını zamana göre sabit olarak varsaymaktadır. Fakat zaman serilerinde, belirli dönemlerde yüksek ve sonrasında düşük volatilitate sergilenmektedir. Bu, hata terimlerinin koşullu beklenen değerlerinin belirli dönemlerde diğerlerine kıyasla daha büyük olabileceği anlamına gelmektedir. Söz konusu durumlarda sabit varyans varsayımı modeli sınırlamaktadır. Bu gibi durumlarda, varyansın, kendisinin geçmiş değerlerine bağlı olmasına izin veren modeller tercih edilmektedir. Bu modellerden en çok tercih edilenlerden birisi de GARCH modelidir. Özellikle oynaklığın yüksek olduğu kriz dönemlerinde güvenli liman varlıkları test etmede bu modelin kullanılması uygun olmaktadır.

En fazla atıf alan on çalışma yukarıdaki tabloda gösterilmektedir. Vosviewer aracılığıyla yapılan haritalama ise aşağıda sunulmuştur.

Şekil 2: Yayın atıf analizi

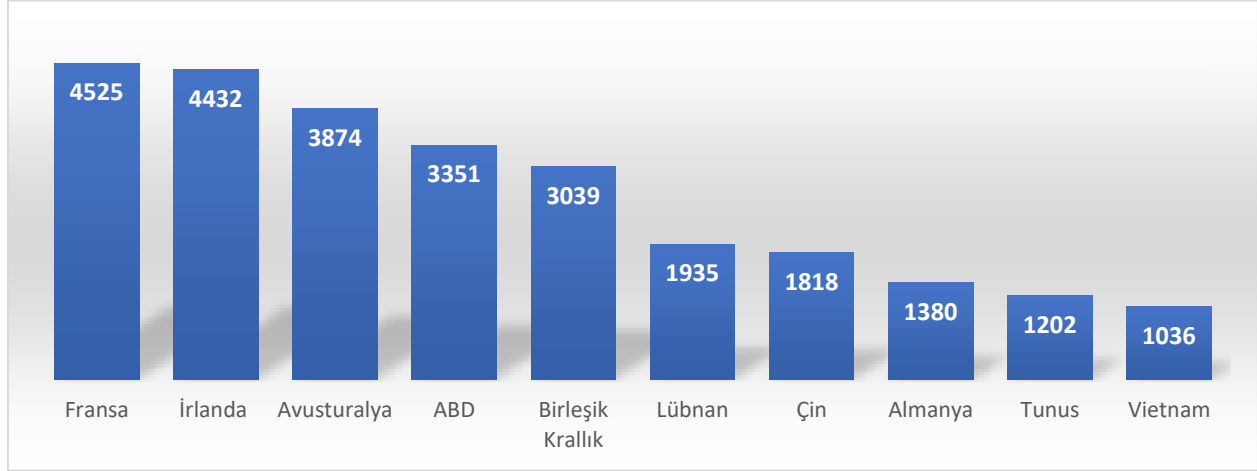
Haritalamada hangi yazarın hangi yayının ne kadar atıf aldığı ve yayımlar arasındaki ilişkinin derecesi gösterilmektedir. Hangi yayımların birbirlerine atıf yaptığı bu haritalama sayesinde görülmektedir.

Ülke Atıf Analizi

Yukarıda güvenli liman varlıklar üzerine en çok yayın yapan ilk üç ülke ABD, Çin ve Birleşik Krallıktı. Fakat aşağıdaki tablo incelendiğinde bu sıralama değişmekte ve nicel olarak görece daha az çalışma yapan ülkelerin atıf sayıları ise daha fazla olduğu görülmektedir.

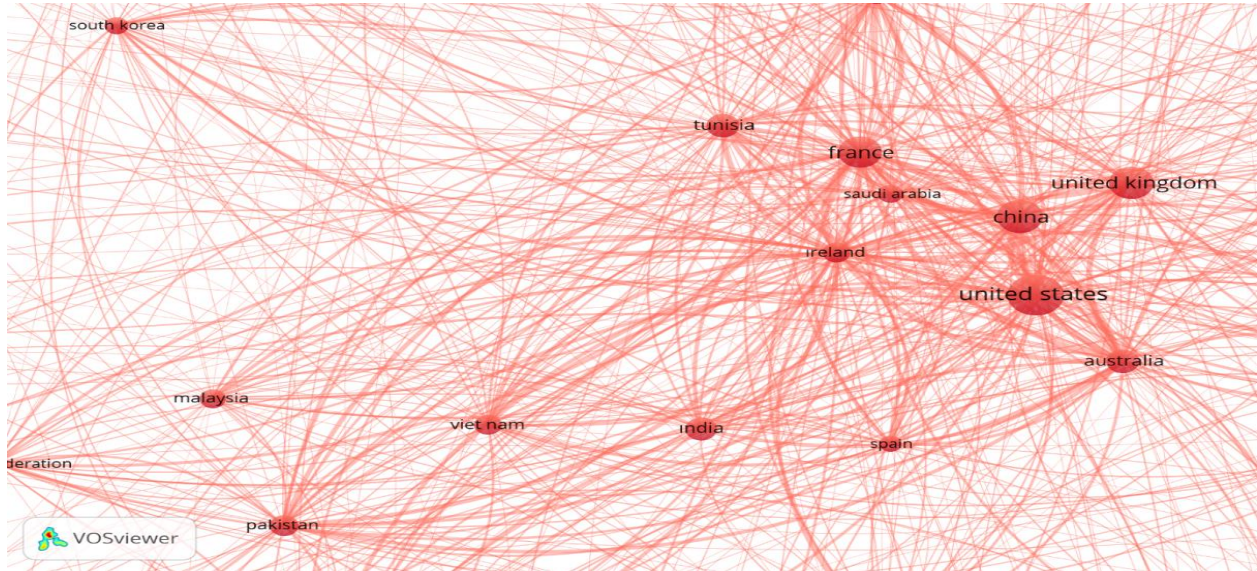

Grafik 7: Ülke atıf analizi

Fransa yapmış olduğu 85 yayına toplam 4525 atıf almıştır. İrlanda bu alanda en çok yayın yapan ilk on ülke arasında olmamasına rağmen nicelik bakımından az olan çalışmalarına toplamda 4432 atıf almıştır. Benzer şekilde Avusturalya da yapmış olduğu 52 çalışmaya 3874 atıf alabilmiştir. En çok çalışma yapan ilk üç ülke olan ABD, Çin ve Birleşik Krallıkların sırasıyla atıf sayıları ise 3351, 1818 ve 3039'dur.

Şekil 3: Ülke atıf analizi

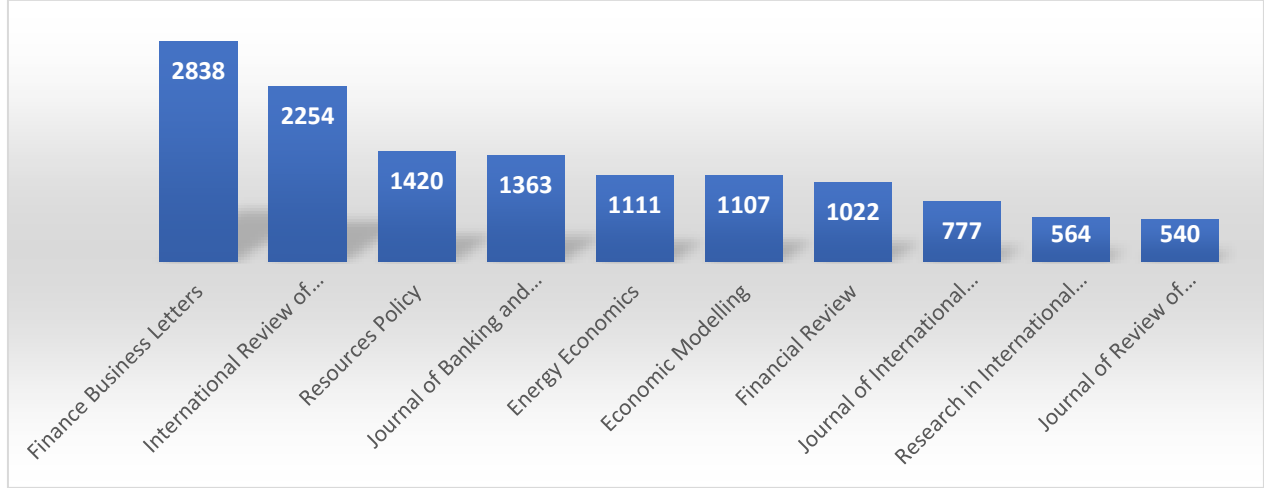

Haritalama incelendiğinde en çok atıf alan ülkeler arasında yoğun bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu ülkelerde yapılan yayınlar birbirlerine ne kadar atıf yaptıkları bu haritalamayla incelenmektedir.

Dergi Atıf Analizi

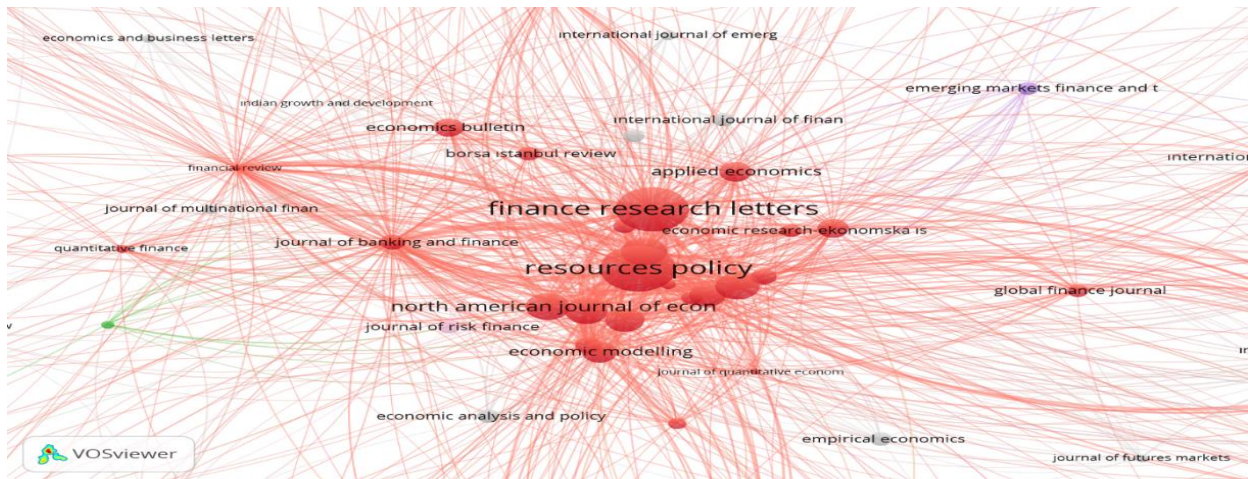
Güvenli liman varlıklar üzerine yapılan çalışmaların yayınlandığı dergilerin atıf analizinin yapıldığı bu bölümde en çok atıf alan 10 dergi ve atıf sayıları aşağıda sunulmuştur. Ayrıca dergiler arasındaki atıf ilişkisi de haritalama yöntemiyle sunulmuştur.

Grafik 8: Dergi atıf analizi

Grafikte de görüldüğü üzere Finance Business Letters dergisinde yayınlanan çalışmalar en çok atıf almıştır. Bu sayı 2838'dir. Onu takiben International Review of Financial Analysis dergisi ise toplam 2254 atıf almıştır. En çok atıf alan 10 derginin isimleri ve atıf sayıları yukarıda verilirken, bu dergilerin birbirleriyle olan atıf ilişkisi ise aşağıdaki haritalamada verilmiştir.

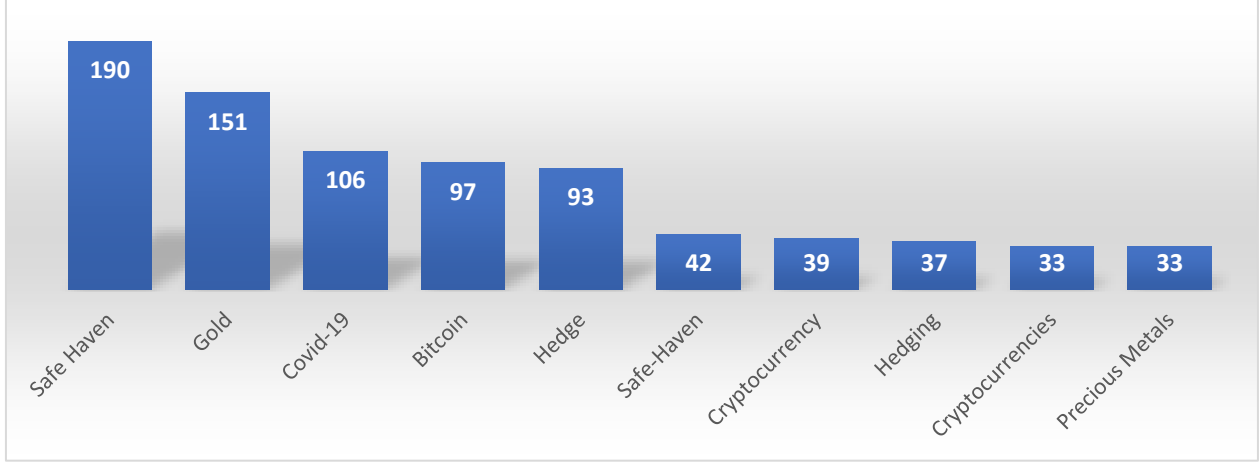
Şekil 4: Dergi atıf analizi

Anahtar Sözcük Analizi

Yapılan yayınlarda en çok kullanılan anahtar sözcükler bu başlık altında analiz edilecektir.

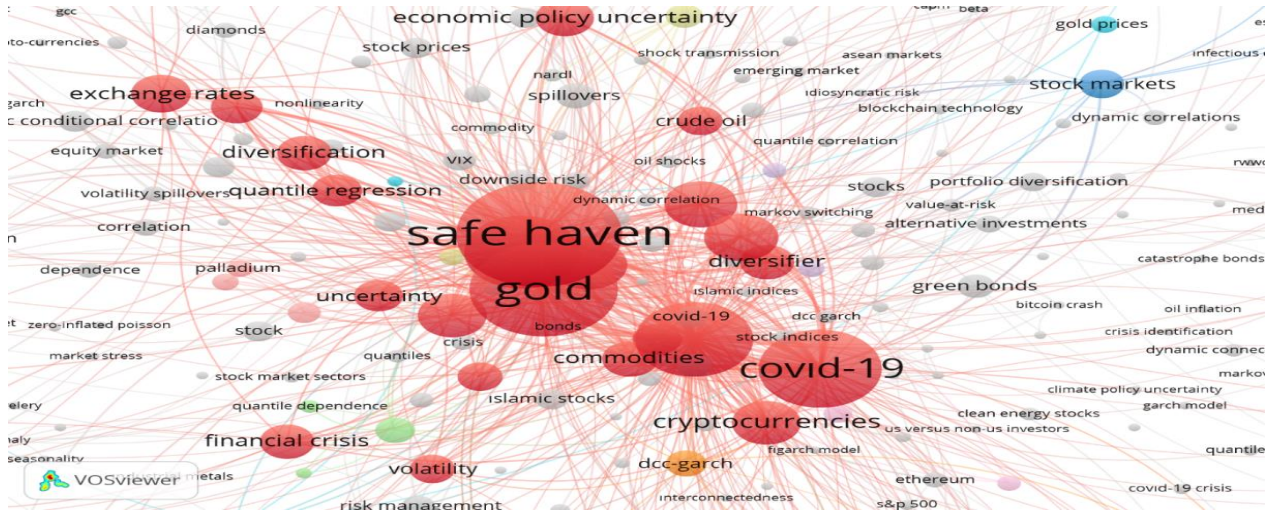
Grafik 9: Anahtar sözcük analizi

Güvenli liman varlıklar üzerine yapılan yayınlarda en çok kullanılan on sözcük grafikte gösterildiği gibidir. Bunun yanı sıra diğer kullanılan sözcüklerde aşağıda haritalama yöntemiyle gösterilmiştir. Burada dikkat çeken nokta bazı sözcüklerin yazım farklılığından dolayı kullanımlarının birden fazla gösterilmesidir. Örneğin “safe haven” ve “safe-haven” aynı olduklarından birlikte değerlendirilmesi daha uygundur. “Safe haven” 190 defa kullanılırken “safe-haven” 42 defa kullanılmıştır. Eğer aynı şekilde yazılarak kullanılsaydı 232 defa kullanılmış olacaktı. Aynı durum “hedge” ve “hedging” ile “cryptocurrency” ve “cryptocurrencies” için de geçerlidir. Anahtar sözcük olarak altın 151, Covid-19 106, Bitcoin ise 97 defa kullanılmıştır.

Şekil 5: Anahtar sözcük analizi

Haritalamadaki bağlantılar en çok hangi anahtar sözcüklerin bir arada kullanıldıklarını göstermektedir. Yine ön plana çıkan kelimeler en çok kullanılan anahtar sözcüklerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ekonomide bir kriz durumu söz konusu olduğu zaman yatırımcılar krizin yaratmış olduğu olumsuz durumdan korunmak için yatırımlarını riskli varlıklardan risksiz varlıklara kaydırmakta ve olumsuz şartlardan minimum etkilenmenin yollarını aramaktadırlar. Genellikle yatırımcıların portföylerinde yapmış oldukları çeşitlendirme ve hedging stratejileri krizler döneminde riskten korunma konusunda başarısız olmaktadır. Yatırımcılar kriz dönemlerinden minimum etkilenmek ve bazen de kriz dönemlerini fırsata çevirmek için bazı varlıklara yatırım yapmaktadırlar. Bu varlıklar literatürde güvenli liman varlıklar olarak adlandırılmaktadır. Bu varlıklar kriz dönemlerinde diğer bir varlık ya da portföy ile ilişkili olmayan ya da negatif ilişkili olan varlık olarak tanımlanmaktadır.

Bu çalışmada güvenli liman varlıklar üzerine yapılan çalışmaların Bibliyometrik analizi yapılmıştır. Bibliyometrik analiz belirli bir alana yönelik olarak yapılan çalışma ve araştırmaların niceliksel özelliklerini ortaya koymaktadır. Bu amaç doğrultusunda Elsevier veri tabanı olan Scopus'tan güvenli liman varlıklara yönelik 1987-2023 tarihleri arasında yapılan 823 çalışma VOSviewer yazılım programıyla incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre bu alanda en çok yayın yapan ülke ABD, kurum University of Economics Ho Chi Minh City, yazar ise Elie Bouri'dir. Atıf sayılarına bakıldığında En çok atıf alan yazar Dirk G. Baur, çalışma "Is gold a hedge or a safe haven? An analysis of stock, bonds and gold", dergi ise Finance Business Letters'dir. Bu çalışmalarda en çok kullanılan anahtar sözcük ise "safe haven" dir. Çalışmada ayrıca ülke,

dergi, makale ve yazar atıflarının VOSviewer yazılımıyla haritalaması çıkarılarak bulgular kısmında ortaya konulmuştur.

Bibliyometrik analiz bir alanda araştırma yapacak araştırmacılar ilgi duydukları alanda kimlerin daha çok araştırma yaptıkları, hangi alanlara yoğunlaştığı en çok kullanılan anahtar sözcüklerin neler oldukları gibi konularda rehberlik etmektedir. Literatür araştırmasına göre daha kapsamlı bir yöntem olup o alanı her açıdan incelemektedir. Bu çalışma güvenli liman varlıklara yönelik ilk bibliyometrik analiz olup, bu alanda çalışacak araştırmacılara bir rehber olacağı düşünülmektedir.

YAZAR BEYANI / AUTHOR STATEMENT

Araştırmacı(lar) makaleye ortak olarak katkıda bulunduğunu bildirmiştir. Araştırmacı(lar) herhangi bir çıkar çatışması bildirmemiştir.

KAYNAKÇA

- Alsmadi, A., Alrawashdeh, N., Al-Dweik, A., & Al-Assaf, M. (2022). Cryptocurrencies: A bibliometric analysis. *International Journal of Data and Network Science*, 6(3), 619-628. doi: 10.5267/j.ijdns.2022.4.011
- Ayaz, N., & Türkmen, B. M. (2018). Yöresel yiyecekleri konu alan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 2(1), 22-38. doi: 10.32958/gastoria.411345
- Aysan, A. F., Demirtaş, H. B., & Saraç, M. (2021). The ascent of bitcoin: Bibliometric analysis of bitcoin research. *Journal of Risk and Financial Management*, 14(9), 1-15. <https://doi.org/10.3390/jrfm14090427>
- Azmi, W., Ng, A., Dewandaru, G., & Nagayev, R. (2019). Doing well while doing good: The case of Islamic and sustainability equity investing. *Borsa Istanbul Review*, 19(3), 207-218. doi: 10.1016/j.bir.2019.02.002
- Baur, D. G., & McDermott, T. K. (2010). Is gold a safe haven? International evidence. *Journal of Banking & Finance*, 34(8), 1886-1898. doi: 10.1016/j.jbankfin.2009.12.008
- Baur, D. G., & McDermott, T. K. (2016). Why is gold a safe haven?. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 10, 63-71. doi: 10.1016/j.jbef.2016.03.002
- Baur, D. G., & Lucey, B. M. (2010). Is gold a hedge or a safe haven? An analysis of stocks, bonds and gold. *Financial Review*, 45(2), 217-229. doi: 10.1111/j.1540-6288.2010.00244.x
- Beckmann, J., Berger, T., & Czudaj, R. (2015). Does gold act as a hedge or a safe haven for stocks? A smooth transition approach. *Economic Modelling*, 48, 16-24. doi: 10.1016/j.econmod.2014.10.044
- Biancone, P. P., Saiti, B., Petricean, D., & Chmet, F. (2020). The bibliometric analysis of Islamic banking and finance. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 11(9), 2069-2086.

- Bouoiyour, J., Selmi, R., & Wohar, M. E. (2019). Safe havens in the face of Presidential election uncertainty: A comparison between Bitcoin, oil and precious metals. *Applied Economics*, 51(57), 6076-6088.
- Capie, F., Mills, T. C., & Wood, G. (2005). Gold as a hedge against the dollar. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 15(4), 343-352. doi: 10.1016/j.intfin.2004.07.002
- Chang, C. C., & Ho, Y. S. (2010). Bibliometric analysis of financial crisis research. *African Journal of Business Management*, 4(18).
- Cheema, M. A., Faff, R., & Szulczyk, K. R. (2022). The 2008 global financial crisis and COVID-19 pandemic: How safe are the safe haven assets? *International Review of Financial Analysis*, 83, 1-13. doi: 10.1016/j.irfa.2022.102316
- Chen, K., & Wang, M. (2019). Is gold a hedge and safe haven for stock market? *Applied Economics Letters*, 26(13), 1080-1086. doi: 10.1080/13504851.2018.1537469
- Coudert, V., & Raymond, H. (2011). Gold and financial assets: are there any safe havens in bear markets. *Economics Bulletin*, 31(2), 1613-1622.
- Csako, G. (2007). Analysis of the most highly cited articles from the 50-year history of CCA. *Clinica Chimica Acta*, 375(1/2), 43-48.
- Fairthorne, R. A. (1969). Empirical hyperbolic distributions (Bradford-Zipf-Mandelbrot) for bibliometric description and prediction. *Journal of Documentation*, 25(4), 319-343.
- Goodell, J. W., Kumar, S., Lahmar, O., & Pandey, N. (2023). A bibliometric analysis of cultural finance. *International Review of Financial Analysis*, 85, 1-13. doi: 10.1016/j.irfa.2022.102442
- Habib, M. M., & Stracca, L. (2015). Is there a global safe haven? *International Finance*, 18(3), 281-298. doi: 10.1111/infi.12078
- Hasan, M. B., Hassan, M. K., Rashid, M. M., & Alhenawi, Y. (2021). Are safe haven assets really safe during the 2008 global financial crisis and COVID-19 pandemic? *Global Finance Journal*, 50, 1-11. doi: 10.1016/j.gfj.2021.100668
- He, Z., Krishnamurthy, A., & Milbradt, K. (2019). A model of safe asset determination. *American Economic Review*, 109(4), 1230-1262. doi: 10.1257/aer.20160216
- Hkiri, B., Hammoudeh, S., Aloui, C., & Yarovaya, L. (2017). Are Islamic indexes a safe haven for investors? An analysis of total, directional and net volatility spillovers between conventional and Islamic indexes and importance of crisis periods. *Pacific-Basin Finance Journal*, 43, 124-150. doi: 10.1016/j.pacfin.2017.03.001
- Jalal, R. N. U. D., Alon, I., & Paltrinieri, A. (2021). A bibliometric review of cryptocurrencies as a financial asset. *Technology Analysis & Strategic Management*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/09537325.2021.1939001>
- Klein, T. (2017). Dynamic correlation of precious metals and flight-to-quality in developed markets. *Finance Research Letters*, 23, 283-290.

- Li, S., & Lucey, B. M. (2017). Reassessing the role of precious metals as safe havens—What colour is your haven and why? *Journal of Commodity Markets*, 7, 1-14. doi: 10.1016/j.jcomm.2017.05.003
- McCown, J. R., & Zimmerman, J. R. (2006). *Is gold a zero-beta asset? Analysis of the investment potential of precious metals*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=920496 adresinden erişildi.
- Merediz-Solà, I., & Bariviera, A. F. (2019). A bibliometric analysis of bitcoin scientific production. *Research in International Business and Finance*, 50, 294-305. doi: 10.1016/j.ribaf.2019.06.008
- Mustafa, M. I., Rusydiana, A. S., Bahri, M. S., & Nasution, A. A. (2021). Bibliometric review on gold currency and The Islamic perspective. *Library Philosophy and Practice*, 1-13.
- Pattnaik, D., Hassan, M. K., DSouza, A., & Ashraf, A. (2023). Investment in gold: A bibliometric review and agenda for future research. *Research in International Business and Finance*, 64, 1-17. <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2022.101854>
- Paule-Vianez, J., Gómez-Martínez, R., & Prado-Román, C. (2020). A bibliometric analysis of behavioural finance with mapping analysis tools. *European Research on Management and Business Economics*, 26(2), 71-77. doi: 10.1016/j.iedeen.2020.01.001
- Pritchard, J. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics? *Journal of Documentation*, 25(4), 348-349.
- Reboredo, J. C. (2013). Is gold a safe haven or a hedge for the US dollar? Implications for risk management. *Journal of Banking & Finance*, 37(8), 2665-2676. doi: 10.1016/j.jbankfin.2013.03.020
- Shahzad, S. J. H., Bouri, E., Roubaud, D., & Kristoufek, L. (2020). Safe haven, hedge and diversification for G7 stock markets: Gold versus bitcoin. *Economic Modelling*, 87, 212-224. doi: 10.1016/j.econmod.2019.07.023
- Smales, L. A. (2019). Bitcoin as a safe haven: Is it even worth considering? *Finance Research Letters*, 30, 385-393.
- Stensås, A., Nygaard, M. F., Kyaw, K., & Treepongkaruna, S. (2019). Can Bitcoin be a diversifier, hedge or safe haven tool? *Cogent Economics & Finance*, 7(1), 1593072.
- Paule-Vianez, J., Gómez-Martínez, R., & Prado-Román, C. (2020). A bibliometric analysis of behavioural finance with mapping analysis tools. *European Research on Management and Business Economics*, 26(2), 71-77.
- Wen, X., & Cheng, H. (2018). Which is the safe haven for emerging stock markets, gold or the US dollar?. *Emerging Markets Review*, 35, 69-90. doi: 10.1016/j.ememar.2017.12.006
- Xu, X., Chen, X., Jia, F., Brown, S., Gong, Y., & Xu, Y. (2018). Supply chain finance: A systematic literature review and bibliometric analysis. *International Journal of Production Economics*, 204, 160-173. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2018.08.003>
- Yue, Y., Li, X., Zhang, D., & Wang, S. (2021). How cryptocurrency affects economy? A network analysis using bibliometric methods. *International Review of Financial Analysis*, 77, 1-12. doi: 10.1016/j.irfa.2021.101869

Zhang, D., Zhang, Z., & Managi, S. (2019). A bibliometric analysis on green finance: Current status, development, and future directions. *Finance Research Letters*, 29, 425-430.

Zhou, S., & Meng, X. (2023). Are government bonds still safe havens in the context of COVID-19? *Applied Economics Letters*, 30(1), 14-18.